

hogy a gyakorlat nem mond-e, vétőt, nem használja-e a pápa szavait: non summus. Igaza van Paal Ferencnek: „Iskolánk és az egészségünk” című cikke rovatában, mely inkább röpiratnak volna nevezhető, hogy szülők, előjárók és iskola gyakran egymásra licitálnak a teendők felhalmozásában. Mindegyik remekelni akar a tanuló (én még ide nem értem a tanító) rovására. Mindegyiknek van valami tanácsolói valójája, hogy erre is meg amarra is milyen nagy szükség van.⁴

Vajon gondolkoztak-e a gyakorlati kivétel felett azok, kik a népiskolát tartják a háziipar elterjesztésére valódi, hivatott tényezőnek? Nem. A háziiparnak a népiskola elősegítője igen, de meghonosítója nem lehet. Megmondom miért.

Mert phisikai lehetetlenség s emellett célszerűtlen dolog. Mindenki tudhatja, meg a ki a n. o. törvényt csak hibáit ismeri is — legalább hallomásból, hogy a mai népiskolák 6 osztályúak. Tekintünk egy lelkiismeretes tanítót, ki hivatalosul odadással él hivatalának. Az ismétlő iskolával együtt egy 6 osztályt vezető tanítónak van átlag naponta 6 órája. Hogy a paedagogia legfőbb követelményeinek egyike a tanórákra a tanító részéről való pontos és szigorú elkészülése: ez bizonyításra nem szorul. Hogy azon naponta 6 tanóra 12 félórásra osztatik, a hogy az arra való előkészítélet mennyi időt vesz igénybe: azt szakavatott, ügyhöz értő előtti bizonyítgatni nemcsak idővesztésé, de szélsőségesen; dologhoz nem értő előtti fölöslegesek tartom.

Es önképzésre talán nincs szükség? Hiszen jól tudjuk, hogy a kényszer helyzet miatt a csekély képzettséggel rövid tanfolyamra felvett ifjaink, a gyakorlat, a tudomány és a társadalmi miveltség terén a képezésből való kikérülés után még milyen tájékozatlannak. A képezés jelen körülmények között még csak az utat mutatja meg a haladásra s a módok s eszközökre tanítja meg ifjait. Tehát erre is naponta egy-két óra legkevésbé szükséges, ha meg akar felelni a szép, de nagy és kicsinylés féle epithonokkal gyakran megfizetett hivatalának.

De továbbá családi szükségéi és dolgai elintézésére ugy-e idő nem kell? Hiszen szükségéi nincsenek egy tanítónak, mert kényelemmel el van látva, szép fizetése van; abból csak megélhet, főleg, ha ezt is a lehető legrendtelenebbül kapja ki. Egy finác, egy törvénytisztelő szolgálat fizetése több s még ráadásul rendszeren kapja. Es kötelessége? ... Ne vizsgáljuk.

Hát szórakozásra adjunk-e időt? De minek, hiszen majd vagy egy a 40: azaz negyven évi szolgálati időt betölti, s még a 250 illetéleg 300 frt nyugdíját megkapja.

Es ezek elmondása után is jut-e még a háziipar tanítására idő? Tanításra abszolút semmi, tanulásra végtelen kevés. De ha jutna is, nem vezetne célhoz, mert realis értékkel bíró háziipart nem, legfennebb alkalmilag képzett lehetne a népiskolába bevinni, mely utóbbi eset paedagogiailag ugyan helyes volna, habár anyagi értékkel nem is bírna, de az előbbinek a népiskolába való bevitelére időráadás és anyagi kárral való összekötve. Felfejtem miért.

Ha szalma-mozsák munkát, vesszőkikrakást, papírfűzést stb. akarnának az elemi iskolába bevinni, akkor mint alaki képzést, önmunkásságot, az alkotó és képződési tehetség fejlődését tisztelném, de a realis háziiparagnak, mint kefélés, kosárfonás, szalmakalap készítésnek a népiskolára való ostromlása: eléggé nem kárthatandó.

A mit a keféltetés és kosárfonásról állítok, azt a gyakorlat diktálja.

A háziipar elterjesztése, meghonosítása által célunk a takarékoság, s népünknek főleg a földmives osztálynak jobb viszonyok közé helyezése volna t. i. hogy ezáltal a külföldi enemi iparicikéi hazánkba kizsoriattassanak, szóval oly csin és izéssel való előállítás, hogy azon gazdag, de mivelletlen osztály is, mely az egyes cikkeknél a Páris és London ráírását keresi, s hogy aristocratának látszassék csak ugy veszi meg: azok csinosága által elégtétessék ki, illetőleg vezettessék félre. Ily csin előállításra a még gyenge elemi iskola növendéke képtelen, mert a keféltetésnél a kefele kifűrészelése, kigyalulása, kifűrésze, furnirozása, vagy a kosárfonásnál annak feueke és fedele elkészítése oly erőt kívánna, mely tizenöt éves koron alól senkinek sem adatott. Azonkívül a kelénél a szép, egyenes nyírésre, a kosárfonásnál a párkányok lekötésére is az ilyen tanuló képtelen. S ha olyant, mint külföldön előállítani nem lehet, a cél el van tévesztve. A drága anyagot elpazarolunk s emellett, hogy kárt okozunk, még pazarlásra szoktatjuk tanítványainkat, s munkakedveteket vesszük el, midőn az időmunka kiállítású sajátjukat egy tökéletesebbel összehasonlítjuk.

Ezen iparicikkek pedig a fennebbi okoknál fogva kelenődségnek nem örvendenének; tehát azon tanítóbarátok jóakarata is füstbe ment terv, kik az ilyen háziipar-cikkeket után járó %-kal akarják annak fizetését emelni. Hiában, ők jót akartak, de beléjük lett fojtva. Ezek s ehhez hasonló iparagatokat tehát a felső nép- és polgári iskolákban szivesebben látnék, de azok növendékei a tapasztalat szerint az iskola elvégzése után azzal legkevésbé akarnak foglalkozni, s ha mesterségüket tűznék is, ezek száma oly csekély, hogy addig még ezek által teremtik megvalósulna: bizonyosan muszákk lennénk, tehát ezekkel is fel kell hagyni, és sokkal inkább F. J.-nek a miniszteriumhoz felterjesztett „Emlékirás”-ában foglalt nézeteket kell megvalósítani, melyet e lap olvasói már közelebbről ismernek.

Nyosó.

Legujabb.

Nándorféhvár, máj. 7. Ausztria nyomása folytán Szerbia most hivatalosan kijelent teljes semleges-

séget, s a milícia elrendelt mozgósítását visszavonta. Bukarest, máj. 10. Az orosz, ugy a román kormány köreiben az angol nyilatkozat megdöbbenést okozott. Az atak rosszassága akadályozza az operatíókat mindeu oldalról.

Budapest, máj. 7. A reggeli lapok szószerint közlik az angol választ az orosz körlevélre, a mely következőleg hangzik: A kormány a cár tudósítását, melysinerint az orosz hadseregeknek megparancsolta-tott a török határokat átépíteni — megkapta. A kormány, mely sajnálatára, Goresakov nyilatkozatait és indokait nem fogadhatja el igazolásul. Miután a porta a jegyzőkönyv visszaszátítása dacára a reformok keresztüvitelére ismételen késznek nyilatkozott, Goresakov föltevése nem áll, hogy a porta minden reményt meghusított és a porta jegyzéke egy békeketés lehetőséget Montenegroval nem zárta ki, hangsúlyozván a kölcsönös leszerelést — türelem és mérséklettel mindkét részről talán a cél elérhető. Oroszország lépése Európáérzelmei és érdekeivel össze nem egyeztetethető. Nagy orosz csapatok összpontosítása a török határon lényeges akadályt képezte a pacifikációnak. Az orosz invázió a nehézségeket nem fogja elhárítani, és a kereszténynek sorsát nem fogja javítani. Az orosz kormány eljárása ellenkezik a párisi egyezmények stipulációjával, Törökország függetlenségét illetőleg. — Miután a cársaját felelőségére járt el, elválasztotta magát az európai közös megállapodástól, egyuttal eltérvén a szabálytól, a melyhez ünneplési hozzájárulást nyitvánította. Ennek következményei lehátalannak, és az angol kormány Goresakov nyilatkozatát, hogy Oroszország, Anglia és a többi hatalmak érdekében cselekszik, nem fogadhatja el.

Konstantinápoly, máj. 8. A „Pester Correspondenz” mai éji távirata: Azon hírek, melyek Európában el vannak terjedve, mintha a muszka hadak Azeiában állítólag diadollal viktak volna ki, teljesen légből kapottak. A muszka egy talpalatnyit sem kerített birtokba a törököktől Azeiában.

Bukarest, május 8. A törökök Widdinből bombázzák Kalafatot; a román ágyútegek viszonzozzák a tüzelést.

Bukarestből jelentik, hogy a fejedelem sürgönyt intézett a fényes kapuchon, melyben kijelenté, hogy Oláhországot függetlennek nyilatkoztatja ki, a barátság viszonyt megtagadja s az orosz zászlók alá áll hadaival.

Krakóból jelentik: Muszka-Lengyelországban megszűnt a csapatszálítás, mivel Azeiába segély kell. Ott hullnak a muszka, mint a legyek. A betegetek egész vonatokban hozzák Moszkvába.

London, máj. 8. Az angol hadtizenet a muszka had ellen közelebbre várható.

Anglia komoly hadikészületeket tett, mi Párisban szörnyen felizgatta a kedélyeket.

Az osztrák-magyar semlegességi nyilatkozat Bécsből érkezett távirat szerint az 1870. évben a német-francia háború kitörése alkalmával kiadottal egyenlően fog hangzani.

A kisenewi tábor folyó hó 13 án Plojestbe helyeztetett át.

VEGYES.

— Folyó év május hó 18-án délelött 10 órakor főispán ur ó méltósága elnökle alatt Háromszék megye rendkívüli közgyűlést tart.

— Helybeli érdek tüzőlőink csütörtökön kapták meg Budapestről az ujonnan rendelt négykerékű szivattyút. Az egész testület díszöltözésben Szezerja végeig ment az új vendég elé s tüzőlő-trombiták hangsága közt szállították a városháztérre. Nem mulasztathatjuk el, hogy elismerésünk ne fejezzük ki ujalag is ezen üdvös intézmény vezetői iránt, kik semmi fáradságot és anyagi áldozatot nem kímélve, az intézményt menél teljesebbé és tökéletesebbé igyekeznek tenni. Adja az isten, hogy próbágyakorlatokon kívül az ujonnan érkezett szivattyút sohasé kelljen használni.

— A szentkirályi hid alatt ugy rábukantak néhány darab tárgyra, melyek a mulkor történt betörések alkalmával lopottak el. Találtak nevezetesen: ezüst kanalakát, kés és villanyeleket, ezüst lábosfüdőt és egyáltalán több apróságot ezüstből; ezeken kívül egy fekete kalapot, mely tárgyakra Bogdán és Fogolyán urak mint tulajdonaikra azonnal ráismertek.

† Háromszék Csik és Udvarhelyszék volt tanfelügyelője, utolsó időben orsz. képv. Antalfy Károly, Budapestben typhusban elhalt. Az alig 48 éves férfunak hirtelen halála ugy városunkban, mint tanügyi körökben általános részvételt keltett. Béke poraira!

— Török vendégeinket a fővárosi ifjak Csáktornyaig kísérték. Uiközben Promontortól N.-Kanizsáig mindenütt küldöttség és örüsi néptömeg várta őket; üdvözlő beszédek tartottak, virágbokrékat szórtak a törökökre. Nagy-Kanizsán tiszteletükre 7-én délután 3 órakor díszbeöltözött rendeztek, este pedig hangverseny volt. Az „Arany sas” szállodában voltak elszállásolva. A banketten Hodsa Mohamed effendi kiemelte, hogy a pesti fogadtatás őt elszédtette, de a helybeli fogadtatást nem tartja leirhatónak. Szulejman Sheik egy verset is rögtönzött, mely így hangzik:

„Őn török! magyarul el ne váj!
Barát örüljön, ellen dögöljön,
Abdul-Kerim bass kardja
Lesz, mely a muszákat vagdalja.
Váltságos percben elválnak,
De ügyünk szent, mint igazságunk.”

Csáktornyán is fényes fogadtatás várt a törökökre. Az elbucuzás megható volt; a törökök és a kisere-

tőkben levő budapesti ifjak összebúlekeztek és sirtak. Szulejman Sheik egy francia szövegű iratot nyujtott át ifjainknak, melyben az egész magyar nemzetnek a magyar fővárosnak és annak polgárainak, a képviselőház tagjainak, az írónak, az ifjuságnak s mindazon fővárosoknak, intézeteknek és küldöttségeknek, melyek őket üdvözölték, köszönetet mond és azoktól szívélies búcsút vesz. Az irat kelte Csáktornya, 1294. év, rebuel-Agher hó 20 ik napja. Alá van írva a török küldöttség összes tagjai által.

— Törökország segélyforrásai s ellenállási képessége. Klóden 8 és fél millióra, egy francia forrás 8.207.000-re, Steinhauser 9.800.000-re teszi európai Törökország lakóinak számát. Ranitz magukat a bolgárokat 5 millió főre becsüli, s így a középuton maradvá, európai Törökország népessége bizton tehető 8—8 és fél millióra. Megbizhatóbbak az ázsiai Törökországra vonatkozó adatok; Daniels ugyan ennek népességét is 17—17 és fél millióra becsüli, de modern utazók tanúsága szerint e tartományok (különösen Anatólia) néptelenebbek, mint rendszeren hiszik, s így a 17 millió s a török statisztika által fölött 8 millió közt a középszámot véve föl, 12—13 millióra lehet tenni ázsiai Törökország lakosságának számát. A lényeges oszmán birodalom népessége e szerint 20—21 millióra tehető. A lakosság viszonya a véderbűz nehezen emelkedhetik 2 százaléknál magasabbra. Csak az általános hadkötelezettséggel lehet többre menni; ettől azonban az oszmán birodalom még távol áll; a 20 milliónyi lakosság 2 százaléka pedig 400.000 ember. Az 1869-ki tervezet szerint a porta rendkívüli esetben 380 ezer főnyi tartaléka bevonásával 730.000 ember fölött rendelkezett volna, de csak 1878-ban. Nem lehetetlen azonban, hogy már most eljutott e stadiumhoz.

— Orosz etikette. Degenfeldről az orosz cár üdvözlétére Kisenewbe küldött osztrák tábornokról a „Dziennik P.” sajtáságos hírt közöl. A tábornoknak nem lévén utlevéle, csak nagy nehezen juthatott át a határon, végre azonban valahogy mégis megérkezett Wolocyskába. Onnan tovább utazott Schmerinkába, hol őt a cár egy csapatszemle alkalmával fogadta, a nélkül azonban, hogy őt Kisenewbe meghívta volna. A tábornok tehát visszatért Schmerinkába és egy egész éjet uton kelle töltenie, minthogy egy orosz vonat megkésétt, s a podvolickai vonathoz való csatlakozás elmulasztotta. Legkülönösebb a dologban az, hogy a cs. kir. küldöttét két orosz csendőr kísérte. Midőn eziránt a tábornok a wolocyskai határparancsnoknál kérdést intézett, ez azt felelte hogy a csendőrök csak véletlenül kerültek azon vonatra, melyen a tábornok utazott.

— A budapesti lengyelkőr hír szerint elhatározta, hogy Gül-Baba sírját a törökök iránti rokonszenv jeléül kijavíttatja és vasráccsal vérti körül.

— Furca kereszténv. Egy lichtensteini honpolgár újszülött fiát „Anonymus”-nak („Névtelen”) keresztelte. Mennyi boszankodásnak lesz kitéve szegény különös neve miatt.

— Egy rablógylkos nő. Kobylin, Posen egyik kis városa pár nap óta nagy isgatottságban van. Egy ottani Vogel nevű 72 éves kereskedő múlt kedden a várostól alig 100 lépésnyire egy parasztszenny által meggyilkoltatott és megrabolta. A rablógylkos nőt már elfogták.

— Egy gróf, ki tejet hamisít. Nemrég egy Seyssel d'Aix nevű gróf állott a müncheni törvényesék előtt, mint vádlott. A vád szerint a gróf tejet árultatott, mely vizsgálat alá vétetvén, kitűnt, hogy több benne a víz a tejnél. A gróf eleinte azzal védte magát, hogy azt eselődjei tehették, de később mégis csak bevallá, hogy bizony az ő rendezetlenségű töltötték vizet a tejebe, és pedig azért, mert „a tej nagyon erős”. — Miután a grófnak bebizonyították, hogy a tej nem olyan, mint a szesz, melyet gyengíteni kellene, 120 márká lefizetésére büntették meg.

A sepsi-szentgyörgyi g. n. e. egyház kimeszeltetésére, takarítására, karzat és szószek megfestésére könyöradománnyal kívántak járulni még:

Karácson Györgyné 50 kr. Gyurka Lászlóné 25 kr. Fülöp Dánielné 20 kr. Nagy Dánielné 10 kr. Bálint Dénésné 20 kr. Lepedus Györgyné 20 kr. Gidó Jánosné 50 kr. Váncsa Mihályné ifj. 1 frt. Peleiné assz. 5 kr. Övári Lajosné 30 kr. Váncsa Istvánné ifj. 50 kr. Kerekes Józsefné 20 kr. Kósa Dénésné özv. 20 kr. t. Petrács Ferencné assz. 30 kr. t. Felszeji Lajosné 20 kr. Szőcs Györgyné 1 frt. Gyurka Miklósné 10 kr. Zátyi Jánosné 30 kr. Tódor Jánosné özv. 20 kr. Zátyi Györgyné 25 kr. Mihály Albert 20 kr. Nagy Györgyné kilyéni 20 kr. Nagy Györgyné molnár, s-sztgyörgyi 40 kr. Dragomer Jánosné 20 kr. Komán Györgyné 1 frt. Szaniszló Miklósné 20 kr. X. X. 20 kr. t. Kovács Lajos 2 frt. Lang Józsefné assz. özv. 10 kr. Moracekné assz. 10 kr. Kovács Jánosné 10 kr. Berbek Károly ifj. 10 kr. Bokor Mihályné 50 kr. Köpe Istvánné 10 kr. Ruzsa Jánosné 10 kr. Hangár Istvánné 20 kr. Bajkuj Jánosné 30 kr. Gác Mihályné 20 kr. Duka Dávidné 10 kr. Bordás Istvánné 50 kr. Frumosz Györgyné 10 kr. Bács Györgyné 20 kr. Gy. Jánosné (kis.) 12 kr. Daragics M. Istvánné 40 kr. Váncsa Istvánné 40 kr. Övári Lajos ur 50 kr. Csáki Ferencné 50 kr. Moskotár Istvánné 30 kr. Puji Gy. 20 kr. Karácson Györgyné 10 kr. Frumosz Sámuelné 10 kr. Ilyes Jánosné 20 kr. Gecő Pálné 10 kr. Gábor Mihályné 10 kr. Sente Józsefné 40 kr. Jankó Istvánné 10 kr. Váncsa Dné. 20 kr. Daragics Mné. ifj. 30 kr. Daragics Györgyné 10 kr. Nagy Józsefné 40 kr. Vájkuj Jánosné 30 kr. László Mihályné 20 kr. Szabó Mózsefné 20 kr. Kozma Lászlóné ifj. 20 kr. Ferenc Dénésné 20 kr. Keresztes Józsefné 10 kr. Daragics Miklósné 30 kr. Rupi Miklósné 8 kr. (Vége.)